

MEDBORGERLIG
SAMLING

Kulturpolitiskt program för Medborgerlig Samling

Antaget av partistämman i Örebro den 17 september 2021

Inledning

Kulturen är överallt

Man talar ofta om kultur som vore det ett område skilt från det övriga livet – en källa till nöje och rekreation, nödvändigt för individen på samma sätt som god sömn och mat, men strängt taget inte mer än en utbytbar del av samhället.

Denna syn på kulturen är sammanlänkad med uppfattningen att kultur är något som politiken skall "tillhandahålla" medborgarna, något som skulle dö om vi inte hade ett intrikat system av skattefinansiering.

Så är det naturligtvis inte alls.

Kulturen finns överallt. Den gestaltar sig i språket, uppförandet, kläderna, matvanorna, näringslivet, läsvanorna, musiksmaken, och så vidare.

En stor del av det som innefattas i det snävare begreppet "kultur" produceras och konsumeras utanför det skattefinansierade kulturlivet: filmer, serier, musik och böcker som gestaltar livets villkor hör dit, även när det stämplas som "underhållning".

De mest levande kulturuttrycken är alltid de som inte hunnit inordnas i den politiskt kontrollerade sfären, utan drivs av utövares intresse.

Vad innebär kulturpolitik?

Vi är vana vid att all kulturpolitik innebär någon form av politiserad kultur – oavsett om man med det avser kultur som gynnar en viss politik eller politik som gynnar viss kultur. I båda dessa fall tas för givet att politiken på ett eller annat sätt är nödvändig för kulturen. Så är det givetvis inte. Kulturuttryck odlas även utan politikens medverkan.

Samtidigt är det ofrånkomligt att ett samhälle behöver offentligt formulerade tankar om sin kulturella identitet för att hålla ihop som samhälle.

En "aktiv kulturpolitik" kan i bästa fall innebära att stöd ges till en kulturyttring som flertalet redan var överens om värdet av. I sämsta fall innebär det stöd till kulturyttringar som av någon anledning uppskattas av politiker och politiskt tillsatta tjänstemän, men som är irrelevanta eller till och med destruktiva för samhället som helhet. I båda fallen innebär politiken ett gynnande av vissa utövare med finansiering som inte kan betraktas som frivillig.

Den svenska kulturpolitiken har sedan mitten av förra seklet haft uppgiften att utgöra en motvikt till kulturuttryck som betraktats som styrda av "kommersiella krafter", och har i och med detta skapat en kultursfär som uppfattat sig själv som "oberoende".

Detta ekonomiska oberoende har dock varit en chimär, eftersom man hamnat i en direkt relation till en politisk sfär som styr tilldelningen av anslag, och vars känsligheter oundvikligen påverkar mottagarna.

Kulturen föregår politiken

Den politiska kulturen är en produkt av samhällets generella kultur. En kultur som odlar beundran för dominans och brutal auktoritet, kommer att få en politik som kännetecknas av auktoritär brutalitet. En kultur som odlar beundran för individuella framgångar, kommer att få en politik som möjliggör individuella framgångar.

Det blir därför direkt skadligt när kulturlivet i stort binds till och görs ekonomiskt beroende av den politiska sfären. Den oro som kommer till uttryck i kulturetablissemang över de pågående politiska opinionsförändringarna handlar om just detta: man fasar för vad som ska hända om någon annan tar över det system som varit så bekvämt när åsiktsfränderna suttit vid makten.

Om kulturlivet hade varit en del av ett fritt civilsamhälle, utanför den politiska sfären, så hade denna oro varit obefogad. Verksamheten hade kunnat fortgå på sina egna villkor.

I en kultursfär som görs oberoende av den politiska makten kommer utövare att vara fria att gestalta idéer om livet utan att misstänkas för att ha anpassat sig till en politisk trend eller ett politiskt villkorat bidrag.

Utgångspunkter

Kulturen och den politiska makten

Kultur är summan av de idéer som accepterats och vårdas i ett samhälle vid en given tidpunkt. Alltför ofta definieras kultur endast som konstarterna, och därtill associerade aktiviteter och institutioner, men strängt taget syns ett samhälles kultur i alla aspekter av mänsklig interaktion.

Kulturen är vad som skapar gemensamma referensramar, vare sig detta är i familjen, den sociala kretsen, lokalsamhället eller nationen.

Den kultur som odlas i en befolkning kommer att manifesteras sig i den politiska makten, och den politiska makten kommer att manifesteras sig i kulturen. Denna växelverkan är en oundviklig aspekt av samhällslivet; erkännandet av denna ordning är en förutsättning för all meningsfull kulturpolitik.

Den mest fundamentala sammanhållningen i ett samhälle skapas av ett gemensamt språk. Följaktligen är den mest grundläggande kulturpolitiken den som rör språket: institutioner för språkvård, utbildning, historieskrivning.

I ett samhälle som enats språkligt finns förutsättningar att skapa institutioner och organisationer som ytterligare förstärker sammanhållningen på olika nivåer: skolor, media, bibliotek, teatrar, etc.

De idéer som dominerar politiken kommer att ha sina motsvarigheter i kulturlivet, och vice versa.

Det politiska spektrat beskrivs vanligtvis i ekonomiska termer – mer eller mindre omfördelning av resurser, fler eller färre kollektiva lösningar. En mer grundläggande fråga är dock förhållandet mellan folket och den politiska makten: skall folket ha de politiska maktinstitutionerna för att ta hand om gemensamma angelägenheter, eller är den politiska maktens uppgift att styra hela samhället?

Detta är inte en fråga om demokrati. En despot kan ha som mål att kontrollera hela samhället, eller bara statens kärnuppgifter; en demokrati kan odla en frihetlig kultur där politiken ansvarar för offentliga kärnverksamheter, eller driva en samhällsmodell där alla verksamheter på ett eller annat sätt knyts till politiska beslut.

Dagens situation

Sverige har idag ett kulturpolitiskt system som är tänkt att främja kultur på alla nivåer i samhället, från esoterisk konstmusik till handarbetsvännernas studiecirklar. I praktiken innebär det att alla dessa nivåer i viss utsträckning styrs av den politik som förs för tillfället, i form av utnämningar till nämnder, regleringsbrev, bidragskriterier och värdegrundskampanjer, etc.

Systemet med offentlig finansiering har inneburit att i princip alla kulturella aktiviteter organiseras på sätt som kan accepteras av bidragsgivande myndigheter. Verksamheterna blir inte ett svar på publikens eller mottagarnas egen efterfrågan, utan något som erbjuds från det offentliga, och som ofta tenderar att bli helt utförarcentrerade.

Detta system har utarbetats under en period när den kulturella sammanhållningen varit så stark att den beroendesituation som uppstått har kunnat förväxlas med samhällelig solidaritet. När samhället nu genomgår stora kulturella förändringar visar det sig dock att den enda del av denna struktur som är organisatoriskt stabil är mekanismerna för resurstilldelning.

Kulturpolitiska kärnuppgifter

Vår liberalkonservativa position innebär ett erkännande av individens rätt att bestämma över egna angelägenheter. I detta ligger även en ödmjukhet inför det faktum att kulturens utveckling är en spontan process hos samhällets medborgare som varken kan eller bör styras politiskt.

En liberalkonservativ kulturpolitik bör därför fokuseras på områden som i verklig mening är gemensamma angelägenheter, och som är djupt betydelsefulla för samhällets sammanhållning.

Allt utanför detta kärnområde bör återföras till ett oberoende civilsamhälle.

Som kulturpolitiska kärnuppgifter identifierar vi följande områden:

- Språkvård
- Kulturarvsbevarande verksamhet

Språket är nyckeln till en kulturs alla aspekter, från traderad visdom till lagstiftning. Det är därför helt rimligt att ett samhälle håller sig med offentliga institutioner för språkvård. Detta är en sorts standardiseringsarbete som kommer alla medborgare till godo.

En kultur som förskingrar sitt arv är inte längre en levande kultur. Vi vet inte vilken riktning vår kultur kommer att ta i framtiden, men vi behöver veta var vi kommer ifrån. Eftersom moden kommer och går kan man inte ta för givet att historiskt intressanta saker alltid har en publik dragningskraft som kan garantera bevarandet. Det är därför helt rimligt att ett samhälle håller sig med offentliga institutioner för kulturarvets bevarande.

Uppgiften är med andra ord begränsad till de grundläggande referensramar som all ny kultur på ett eller annat sätt förhåller sig till. I uppgiften ingår inte att på något sätt "främja", "utveckla" eller "stödja" nya kulturuttryck; sådan politik innebär alltid en begränsning och ett hindrande av en kulturell utveckling som kommer att ske spontant, oavsett vad man tycker om det.

Oberoende kultur

När man idag skriver om "oberoende kultur" och att den politiska makten skall hålla "armlängds avstånd" till de skattefinansierade aktörerna, så framställs det som ett ideal. Vem vill inte ha en kultur som står fri från lömska intressen?

Det är dock inte alls så idealt som det låter. Tanken om "oberoendet" grundar sig i en uppfattning att bara den som inte behöver arbeta för sin försörjning är fri på riktigt. Med detta synsätt är alla transaktioner mellan människor uttryck för exploatering. För att göra kulturen "fri" behövde man göra den oberoende av vad publiken efterfrågar, dvs. beredda att betala för, och detta åstadkoms med skattefinansiering.

Detta oberoende skall garantera att man inte tvingas ta hänsyn till en enskild finansiärs synpunkter på verksamheten, och har betraktats som okontroversiellt eftersom skattepengarna är "allas".

Men oberoendet innebär också att man inte behöver bry sig om sin publik, eller ens fundera på om man har någon, så länge den nämnd som beslutar om bidraget inte ändrar sig. Och här uppenbarar sig det förmenta oberoendets baksida: man har givits ett oberoende av "marknaden" men blivit beroende av kulturbyråkratin. Istället för att odla relationen till publiken så måste man odla relationen till tjänstemännen, och anpassa sig till deras bedömningar.

I ett ekonomiskt välmående och kulturellt homogent samhälle kan detta fortgå utan att de inbyggda problemen märks, men vid ideologiska och kulturella vindkantringar blir det annorlunda.

Det mest flagranta exemplet i Sverige på det här problemet är SVT, som har kallat sig själva "fri television", och som – helt enligt de politiska avsikterna – har kunnat agera fullständigt ansvarslöst i sitt journalistiska uppdrag.

Att behöva ha en betalande publik ses som ett "beroende"; att få anslag från skattemedel anses vara "demokratiskt". Att bli granskad av en politisk instans uppfattas som "odemokratiskt"; att behöva stå till svars inför sin publik blir i deras ögon att vara "ofri".

Hur kan det komma sig att ett stort statligt mediebolag använder begrepp som frihet och oberoende som om dessa påståenden blir sanna bara för att de uttalas?

I grund och botten handlar det om en syn på makt där den "egentliga" makten antas ligga hos de ekonomiskt produktiva i näringslivet, och inte alls hos politiken – trots den senares konkreta koppling till lagstiftning och våldsmonopol. Enligt detta synsätt är politiken samhällets verktyg för att kontrollera den "egentliga" makten.

Detta är förklaringen till varför svensk media gärna granskar storföretag och privata intressen, men aldrig på allvar granskar den politiska makten.

Detta är också förklaringen till varför vänsterideologi betraktas som helt oproblematiske i all kultur, och varför rädslan för maktskiften är så stor.

Politik

Arkiv

Statliga arkiv

Att arkivering av offentliga handlingar är en uppgift för myndigheter bör vara höjt över diskussion. Utan dessa arkiv förloras både den konkreta dokumentationen av händelser och beslut, men också nationens minne. Att kunna gå till de historiska dokumenten för att göra förnyade historiska studier är en nödvändighet.

Att tillgängliggöra dokumenten digitalt är en självklar uppgift i vår tid, men detta kan inte ersätta originalen när dessa har historiskt värde som artefakter.

Databaser för arkivering av nyproducerade dokument måste finnas på servrar på säkra platser i Sverige. Att placera dessa i utlandet av kostnadsskäl är att äventyra materialets säkerhet och integritet.

Kungliga Biblioteket och universitetsbiblioteken

De kungliga biblioteken och universitetsbiblioteken har en unik uppgift i att bevara allt som trycks och ges ut i bokform i Sverige. Precis som arkiven för offentliga dokument är denna verksamhet en omistlig del av nationens minne, och måste hanteras med största varsamhet.

Filmarkivet

Filmarkivet är den verksamhet i Svenska Filminstitutet som ägnas åt kulturarvsvård. Filmarkivet är en mycket omfattande samling från hela 1900-talet, och arkivet bör hanteras med samma omsorg som Kungliga Biblioteket.

I den mån det låter sig göras bör filmerna digitaliseras för tillgängliggörande, men detta kan inte ersätta arkivet i sig.

Grammofonarkivet

Sveriges Radios grammofonarkiv är en av världens största samlingar av utgivna ljudinspelningar på vinyl, cd, etc. Även om alltmer musik görs tillgängligt via strömningstjänster så är arkivet en kulturskatt av samma dignitet som Filmarkivet, och bör hanteras med samma omsorg.

Grammofonarkivet ägs idag av Sveriges Radio Förvaltning AB. Vid omorganisation av SR bör verksamheten flyttas till en museimyndighet, förslagsvis kombinerad med Filmarkivet.

Bibliotek

Folkbibliotekens uppgift

Folkbibliotekens historia i Sverige går tillbaka mer än 200 år i tiden. Denna institution har spelat en oerhört viktig roll för allmänbildning och läskunnighet.

Man kan se biblioteken som en sorts sekulär kyrka för folkbildningen, med tydliga regler om tystnad och respekt för andra besökares tankeverksamhet.

Som sådan har folkbiblioteken en mycket viktig roll i samhället, och bör absolut betraktas som en gemensam angelägenhet.

Det är däremot inte bibliotekens uppgift att ligga i framkant med det senaste utbudet, och på det sättet konkurrera med bokhandeln och e-boksleverantörerna. Bibliotekens värde är snarare den stabilitet som skapas när äldre verk finns tillgängliga för allmänheten även när förlagen slutat tillhandahålla dem.

Verksamhetens utarmning

Dagens trend av digitalisering har inneburit en utmaning för biblioteksverksamheten, när funktionen som resurs för skriftliga källor till stor del har övertagits av internet.

För att möta detta har biblioteken introducerat en mängd verksamheter som inte alltid är helt kompatibla med läsning och kunskapsinhämtning i tystnad.

Så länge en sådan utökad verksamhet har direkt koppling till litteratur så finns inte så mycket att invända, men om biblioteken närmast får karaktären av fritidsgård eller värmestuga så har kärnuppgiften gått förlorad. Ett bibliotek som skrämmer bort seriösa besökare har inget existensberättigande. Bibliotek ska vara platsen för de skötsamma, inte för de stökiga.

I en tid när mycket av tillvaron präglas av digital flyktighet bör bibliotekens karaktär av helgade rum för läsande, studier och eftertanke värnas. Att ha biblioteksverksamhet som ett mål i sig, oaktat vad som försiggår i lokalen, kan aldrig vara en uppgift för en kommun, och om det skulle visa sig att intresset svalnar bör filialer stängas. Man bör hellre ha en koncentrerad verksamhet som fungerar, än att låtsas "tillgängliggöra" när man egentligen utarmar innehållet.

Den digitala läsesalen

Ett bibliotek är i första hand en boksamling. Vad som ingår i samlingen beror på bibliotekets inriktning, men utgångspunkten här måste vara att det är en samling av fysiska böcker – om böckerna är digitala så behövs inte biblioteket.

Boksamlingen måste underhållas för att vara relevant: nya inköp kommer att göras, förlegade och trasiga böcker kommer att gallras ut. Folkbibliotekets uppgift är inte att arkivera allt.

Därutöver har de flesta bibliotek en läsesal med dagstidningar och tidskrifter från när och fjärran. På grund av volymen och förslitningen sparas dessa bara under en begränsad tid.

Den allt kärvare kostnadsbilden för tryckta medier innebär att läsesalen blir en ständigt dyrare uppgift för biblioteket, samtidigt som antalet användare helt säkert minskar med digitaliseringen av media.

Tidningarnas och tidskrifternas digitala betalväggar innebär å andra sidan att det fortfarande finns ett behov av en läsesal, där man som ickeprenumerant kan söka artiklar om ämnen man vill fördjupa sig i. Förutsatt att bibliotekets digitala prenumerationer är tillgängliga just i läsesalen, och inte öppet, så kan detta vara ett sätt att bevara läsesalens idé och funktion med ny teknik.

Fornminnen

Oersättliga minnen

Fornminnen som hällristningar och gravdösar samt vissa äldre byggnadsverk kan kategoriseras som oersättliga minnen. Om de vandaliseras eller förstörs finns inget sätt att återskapa dem. Vården av dessa historiska lämningar kan därför betraktas som ett samhälleligt ansvar.

Destruktion av överflödiga fornfynd på museer måste upphöra. Istället för destruktion bör dessa avyttras till privata ägare. Intäkterna från försäljning av fornfynd bör gå till en stiftelse för vård av fornfynd och arkeologiska utgrävningar.

Fornminnesskydd

Överallt i landet finns fornminnen som alla har det gemensamt att de sällan skyddas av mer än ett enkelt stängsel. Någon garanti för att dessa fornminnen inte vandaliseras finns inte. I en tid då intresset för den egna kulturen varit svagt är risken för förstörelse ännu större.

Hembygdsföreningar som engagerar sig i bevakning och vård av fornminnen bör få praktiskt stöd i detta från Riksantikvarieämbetet.

Historiska byggnader

Historiska byggnader är ett kulturarv som finns i vår vardag och vars bevarande skapar sammanhang och mening för samhället genom att vara referensramar i både rum och tid.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader ska skyddas från flyttning, rivning och fördärlig ombyggnad, men bör hellre användas än att bli stående som tomma monument.

I de fåtal fall där byggnader betraktas som intressanta men ändå inte kan användas praktiskt bör bevarande ses som en uppgift för Riksantikvarieämbetet.

Kyrkor

Svenska Kyrkan ansvarar idag för vård och underhåll av ca 3000 kulturarvsskyddade kyrkobyggnader. Den ekonomiska tyngden av detta försvårar, och kommer på sikt att omöjliggöra Svenska Kyrkans uppgift som kyrka.

Eftersom det kyrkliga kulturarvet är en angelägenhet för hela befolkningen måste även staten ta ett ekonomiskt ansvar för de kyrkobyggnader som anses särskilt kulturhistoriskt värdefulla. Kyrkobyggnader som bedöms vara omistliga ur ett kulturhistoriskt perspektiv, men som inte kan användas i Svenska Kyrkans verksamhet, ska kunna lämnas över till Riksantikvarieämbetet eller Statens Fastighetsverk för vård och underhåll.

Medier

Grundläggande mediepolitik

Den politiska maktsfären har idag ett ohälsosamt stort inflytande över medierna i Sverige, vilket ytterligare har förstärkts med den nya avgiftsfinansieringen – obligatorisk och indriven via Skatteverket – av Sveriges Television (SVT), Sveriges Radio (SR) och Utbildningsradion (UR).

De press- och distributionsstöd som tidigare har kunnat motiveras med att vara en garanti för att även mindre ekonomiskt starka röster skall kunna delta i det offentliga samtalet, har med internets genombrott förlorat all relevans. Effekten är idag ingen annan än att utvalda verksamheter hålls under armarna med skattemedel, och att nya verksamheter utformas för att exploatera dessa skattemedel.

Med utgångspunkt i resonemanget om kärnuppgifterna vill vi avveckla public service:

- Stycka och avyttra SVT
- Avyttra UR
- Stycka och avyttra SR och endast behålla en kanal (P1) för hävdande av svenska språket och krisinformation

Därutöver vill vi helt avveckla mediestöden.

Generellt kan sägas att offentlig finansiering av media alltid innebär en explicit eller implicit politisk styrning, som inte kan betraktas som önskvärd i ett fritt samhälle. Det finns heller ingen anledning att skattebetalare skall finansiera kulturella särintressen eller propaganda för uppfattningar som de inte alls delar. Sådana verksamheter bör söka sitt stöd direkt hos den allmänhet man vänder sig till, utan att få hjälp av statsmakten.

Dock behöver medborgarna tillgång till en mediekanal för att inhämta krisinformation. En del viktiga meddelanden till allmänheten skulle kunna sändas via kommersiella kanaler, men i händelse av krig behöver staten en informationskanal som man själv kontrollerar utan mellanhänder. Radio är det medium som passar bäst då det kan nå störst publik och kan avlyssnas via både dator och FM-mottagare. Därför bör en radiokanal behållas.

Opartisk nyhetsförmedling

I samhällsdebatten återkommer regelbundet en önskan om en opartisk nyhetsförmedling, som inte tar ställning eller otillbörligt gynnar den ena eller andra sidan i en politisk fråga.

Det kan inte nog understrykas att denna önskan är fåfång, eftersom det inte endast är uttalade politiska ställningstaganden som avgör hur en fråga blir belyst i nyhetsbevakning. De filosofiska och ideologiska uppfattningar som odlas i en nyhetsredaktion kommer att påverka vilka händelser som bevakas, vilka frågeställningar som belyses, och vilka konkreta frågor och följdfrågor som ställs i intervjuer.

En opartisk nyhetsbevakning är därför en omöjlighet i sig. Svaret på denna önskan är att nyhetsbevakning görs av fristående aktörer som söker förtroende och finansiering direkt hos allmänheten, och att dessa aktörer därmed kommer att tillhandahålla ett flertal perspektiv på händelser och samhällsfrågor som blir möjliga att jämföra och utvärdera av den enskilde.

Television

Sveriges Television är idag en mediekoloss som gjorts helt oåtkomlig för yttre påverkan. Tittare kan inte välja bort avgiften, har ingen funktionell instans att vända sig till för att påpeka bias och sakfel, och kan inte heller påverka kanalernas innehåll. Den politiska makt som SVT har gjort stort nummer av att stå fri från, verkar istället indirekt genom tillsättningar i styrelser och genom skattefinansieringen. Man biter inte den hand som föder en, och detta gäller i lika hög grad SVT som någon annan. "Oberoende television" kan inte förstås som något annat än "självsvåldig television", där SVT:s företagskultur innebär en organisk förstärkning av de kulturella och politiska idéer som odlas av ledning och anställda.

Det finns ingen som helst anledning att låta detta fortgå i en samtid där medial bevakning har gjorts tillgänglig för var och en genom internet och de sociala medierna. En statligt finansierad verksamhet som SVT är på inget sätt en garant för allsidig eller objektiv information, och kommer heller aldrig att kunna spegla Sverige annat än genom de intellektuella filter som finns i organisationen.

SVT, med hela sitt utbud av nyheter, sport och underhållning, bör styckas och avyttras till privata ägare.

Utbildningsradion/UR

Utbildningsradion gör såväl TV som radio och sänder i SVT, SR och i Kunskapskanalen. Syftet är att göra utbildningsprogram för allmänheten. De första programmen sändes 1929, i en tid då många saknade möjlighet att gå i skola eller att fortbilda sig. Idag finns ingen brist på sådana program och behovet av utbildning kan tillfredsställas av andra aktörer. UR bör därför avyttras.

Radio

Radio kan uppfattas som ett ganska omodernt medium. Med dagens utbud av poddar och strömningstjänster via internet kan man konstatera att nischade ämnen i nationell radio har allt mindre existensberättigande. Sveriges Radio tappar dessutom lyssnare i en rasande fart.

Sveriges Radios uppdrag att vara hela folkets radio har således sprungits ifrån av utvecklingen. SR:s nyhetsredaktioner lider dessutom av samma problem som SVT:s när det gäller saklig rapportering. Så finns det någon anledning att fortsätta erbjuda offentligt finansierad radio?

Ja, av två skäl:

Den tekniska utvecklingen till trots så är radio fortfarande det enda sättet att hävda ett språkområde i det mediala luftrummet: i Sverige kan man lyssna på svensk radio. Mediet är oöverträffat för att nå ut till en bred allmänhet, oavsett vad de har för händerna. Ingen modern bil saknar radio, och på de flesta praktiskt inriktade arbetsplatser lyssnar man på radio under dagarna.

Nationen behöver också en kanal för krisinformation, speciellt i händelse av krig. Det är skäl nog att hålla igång en egen kanal som medborgarna är vana att använda. Radio är dessutom ett medium som är förhållandevis kostnadseffektivt.

Sveriges Radio borde därför få ett nytt uppdrag:

- Låt P1 återgå till att bli ren talradio. I ett Sverige med invånare från världens alla hörn blir en nationell radiokanal ett utmärkt verktyg för att hävda svenska språket. Alla program bör göras med denna utgångspunkt. För maximal räckvidd bör P1 sändas både i FM-bandet och på mellanvåg.
- Nyheter ska hållas kort och koncist; analyser presenteras med tydliga avsändare.
- Låt P2 bli ett "museum" för musik, med programledare som är kunniga om kulturhistoriska sammanhang. På det sättet blir kanalen något som strömningstjänster för musik aldrig kan erbjuda, och fyller en kulturarvsvårdande funktion. Kanalen bör flyttas från SR och bli en fristående organisation med kompetens i att driva museum.
- P3 och P4 bör avyttras till privata ägare.
- Granskningsnämnden bör få ett utökat uppdrag som förutom att granska enstaka innehåll även ska granska inriktning och tendenser. Ansvaret för granskningen bör flyttas till Riksrevisionen.

Istället för att producera eget material bör SR övergå till att köpa in huvudparten av programmaterialen från fristående producenter. Därigenom förhindras den åsiktskonformism som kan frodas i en offentlig organisation. Krav på saklighet och opartisk rapportering kan då kopplas till ekonomiska sanktioner för produktionsbolagen, som vid upprepade fällningar i granskningsnämnden förlorar sina kontrakt.

Sociala medier

Sedan millennieskiftet har sociala medier på internet kommit att överta rollen som den viktigaste kanalen för det offentliga samtalet.

Nyheter och debattartiklar publiceras i tidningar, tidskrifter och på egna webbplatser, men det är i sociala medier som länkar delas vidare och nyheter och artiklar kommenteras och debatteras av den intresserade allmänheten.

I skenet av detta är det ett allvarligt problem att sociala medieföretag har kunnat växla mellan rollen som redaktionell verksamhet, med rätt att ta bort publicerat material, och rollen som infrastrukturföretag, jämförbar med telefoni eller postbefordran.

Att illvilliga meddelanden och desinformation sprids via sociala medier är förvisso inte önskvärt, men det är ett betydligt mindre problem än det som uppstår när godtyckliga beslut fattas av policy-avdelningar i företagen, eller när massanmälningar kan användas som verktyg av politiska rörelser.

Vilka som blockeras för deltagande på en medieplattform, eller systematiskt begränsas i möjligheten till yttranden, är ofta avhängigt det sociala medieföretagets politiska ställningstaganden. Sakliga invändningar kan illvilligt tolkas som "hat", samtidigt som otvetydigt hat kan tolereras med hänvisning till exempelvis "diskussioner kring intersektionalitet".

Existerande lagstiftning mot hot och förtal bör vara tillräckligt för att hantera även sociala medier, och de sociala medieföretagen bör inte tillåtas att växla position godtyckligt.

Ny lagstiftning bör utarbetas som tydliggör sociala mediernas ansvarsroller i det digitala offentliga rummet.

Krisinformation

Krisinformation är en viktig funktion som bör handhas av myndigheter. Den bör ges i kanaler som innebär största möjliga räckvidd, är tekniskt stabila, och som inte kräver att mottagaren släpper vad den har för händer:

- FM- och mellanvågsradio
- SMS
- Internet

Radio är överlägset för att nå stora områden med minimala tekniska resurser. Alla har tillgång till enkla FM-mottagare, tekniken innebär att även svag signal kan uppfattas, och den som lyssnar kan utföra andra viktiga sysslor samtidigt. Om man dessutom sänder på mellanvåg räcker en sändare för att täcka hela landet.

Mass-SMS är ett utmärkt sätt att nå medborgare med akut information. I princip alla har mobiltelefon, och ett mottaget meddelande finns kvar att läsa.

Internet är en utmärkt kanal för ytterligare information. En webbsida kan uppdateras utan dröjsmål, och mottagaren avgör själv vid vilket tillfälle informationen kan läsas.

Television uppfyller inget av dessa krav, och är därför irrelevant för denna uppgift.

Presstöd m.m.

Presstöd, distributionsstöd och liknande mediestöd bör avvecklas helt och hållet. Stöden innebär att utgivare anpassar sig till bidragssystem istället för att välja den modell som bäst passar för den egna målgruppens intresse och ekonomi.

Dock måste SVT:s och SR:s dominans på internet tas i beaktande vid avvecklingen, för att inte skapa en situation där privata nyhetsmedier går under samtidigt som statsmedier sitter i orört bo tack vare skattefinansieringen.

Avvecklingen av mediestöden måste alltså gå hand i hand med reformeringen av SR/SVT.

Museiverksamhet

Museer som folkbildning

Alla museer är i någon bemärkelse historiska museer. De ger möjlighet att fysiskt iakttä föremål ur historiska samlingar på ett sätt som skapar fördjupad kunskap i ämnet. Det mesta kan idag sökas som bilder på internet, men detta ger en mycket ytlig förståelse i jämförelse med att se de verkliga föremålen.

Möjligheten att bevara samlingar och driva museer kommer alltid att vara begränsad i förhållande till den mängd föremål som hela tiden tillkommer och blir "historiska", och intresset för olika museer kommer med nödvändighet att växla över tid. Likväl är det angeläget att ge stöd till sådan verksamhet som fungerar folkbildande.

I en tid av migration är det särskilt angeläget att museer fokuserar på det ursprungliga uppdraget, att berätta vår historia, och inte gå vilse i relativiserande eller ängsligt följa politiska nyckler. En besökare med rötter i en annan kultur har ingen hjälp av en utställning som förvränger historien av missriktad artighet.

Statliga museer

Att staten behåller ansvaret för museer som visar olika aspekter av den svenska nationens historia bör vara en självklarhet. Alla dessa museer ska vara garanterade friheten att bestämma över innehållet i utställningarna själva, och får aldrig åläggas att driva politiska kampanjer.

Konstmuseer

Konstsamlingar bör som regel förvaltas av föreningar och stiftelser utanför den politiska sfären. Att samla konst är inte en uppgift för det gemensamma, vare sig på nationell eller kommunal nivå.

De nationella konsthistoriska museerna har åtminstone delvis en uppgift att förmedla hur vår kultur utvecklats, och bör således fortsatt ses som gemensamma angelägenheter, men även dessa bör stå så fria som möjligt från den politiska sfären.

Scenkonst

Andras nöjen?

Från en liberal synpunkt kan man hävda att all offentlig finansiering av teater, opera, orkestrar etc i grund och botten innebär att medborgare via skatten tvingas betala för andras nöjen.

Från en konservativ synpunkt kan man hävda att dessa verksamheter utgör nationens konkreta själ, utan vilka samhällslivet blir torftigt och okänsligt.

Ståndpunkterna kan tyckas oförenliga, men kan belysas på ett helt annat sätt:

Den gemensamma samhällseliga uppgiften är att vårda kulturarvet. Det är aldrig en gemensam samhällselig uppgift att ordna nöjen eller styra den kulturella utvecklingen.

Den kulturarvsvårdande uppgiften bör fokuseras för att nå bästa möjliga resultat. Således är det rimligt att driva ett antal nationalscener för levande konstarter, så att medborgare får möjlighet att ta del av klassiska verk live, men dessa bör likväl inte vara helt beroende av statlig finansiering. Det statliga stödet måste avse just den levande historien. För nyskapande verksamhet bör institutionerna förlita sig på biljettintäkter, donationer och sponsring.

Statens roll här kan liknas vid ansvaret för nationalbibliotek och museiverksamhet, med skillnaden att det är den levande iscensättningen av kulturarvets konstverk som stöttas.

Teater

Dramatik har en nyckelroll i den europeiska kulturhistorien, med startpunkt i de antika dramerna, och stora bitar i europeisk kultur blir obegripliga utan kännedom om exempelvis Shakespeare. I Sverige innehar August Strindberg en särställning.

En nation som inte förvaltar detta arv kan inte kallas kulturnation.

Samtidigt kan man konstatera att en stor del av teaterlivet i landet har varit präglad av nostalgisk kulturradikalism, och i hög grad varit ägnat att befästa en självuppfattning hos de inblandade som samhällskritiska och djärva, trots att verksamheten varit helt offentligt finansierad och således inte självständig på riktigt.

Att medborgare skall tvingas bekosta kulturellt subversiv verksamhet via skatten är förstås helt otillständigt, oavsett hur marginell en sådan företeelse är, och sådan verksamhet bör få söka sin finansiering på egen hand.

En scenkonst som står fri från staten kommer att vara fri att utvecklas i ömsesidighet med sin egen publik.

En nationalscen räcker som ankare för denna bransch, som möjligt mål för de allra bästa skådespelarna, och med det uttalade ansvaret att hålla den klassiska dramatiken levande.

Musikteater och dans

Operakonsten har en kortare historia än dramatiken, men är fortfarande en omistlig del av ett europeiskt kulturarv. Samma sak kan sägas här som om teatern: en nation som inte vårdar detta arv är inte en kulturnation.

Likväl är det inte en gemensam samhällelig uppgift att förse medborgarna med opera och dans. Verksamheten måste i mycket högre grad än idag stå på egna ben, och finna direkt stöd från publik och sponsorer.

Även här är en nationalscen tillräckligt, som ankare och möjligt mål för de bästa utövarna.

Orkestermusik

Orkestermusik är en prestigeverksamhet, och varje stad med självaktning har en orkester. Det europeiska klassiska muskarvet är enormt och ytterst betydelsefullt för den europeiska identiteten.

Orkestermusik har fortfarande kommersiell potential, vilket är märkbart inte minst i filmvärlden, men det offentliga skyddande hand har också skapat ett rum för en konstmusik som får sägas ha mycket begränsad kulturell relevans.

Moderna tonsättare jämför sig gärna med forskare, men huruvida denna forskning i klanger verkligen leder fram till något väsentligt förblir oklart.

Ett nationellt konserthus med egen orkester bör vara en självklarhet, men även denna bransch måste i övrigt få en relation mellan publik och utövare som inte lutar sig mot politiken och skattefinansiering.

Regional verksamhet

Statens ansvar kan inte rimligtvis vara mycket större än vad som konstaterats ovan. Ett nyskapande kulturliv måste ha en organisation och finansiering som inte är beroende av statens välvilja.

Regionala teatrar, orkestrar och operahus bör göras självständiga och få en verklig förankring i civilsamhället. De nämnda argumenten skall inte tas som en plädering för nedläggning, utan för en förändring som gör dessa verksamheter på riktigt oberoende av den politiska sfären.

Huruvida man vill stödja verksamheterna på kommunal nivå är förstas en lokalpolitisk fråga, men grundprincipen bör vara att kommunen har så lite med detta att göra som

möjligt. Att hålla med ändamålsenliga lokaler för olika kulturella aktiviteter kan sägas vara en gemensam angelägenhet, men det är aldrig ett kommunalt ansvar att förse invånare med "kultur och nöjen".

Filmkonst

Svenska Filminstitutet

Filmskapandet har blivit en allt mer tillgänglig konstform för gemene man att ägna sig åt då de tekniska förutsättningarna förändrats drastiskt de senaste decennierna. Det är därmed inte längre nödvändigt att tillhandahålla skattemedel för att kunna tillgodose det konstnärliga uttrycket inom film. Därför bör statlig subventionering i form av skattefinansierat produktionsstöd från Svenska Filminstitutet upphöra. Att ha filmkonsulenter som fördelar skatteresurser åt godtyckligt utvalda projekt är en förlegad modell.

Svenska Filminstitutet bör därför avvecklas i sin nuvarande form, och verksamheten bör helt fokuseras på det statliga filmarkivet och tillgängliggörandet av historiska filmer.

Offentlig konst

Offentliga uppdrag

Ett samhälle som bryr sig om sina offentliga rum kommer då och då att få anledning att köpa in konst eller ge utsmykningsuppdrag till konstnärer.

Dessa uppdrag bör ges lokalt eller inom rikets gränser, för att säkerställa att det faktiskt blir ett uppdrag med kulturellt innehåll, och inte bara massproducerad dekoration.

Den nämnd eller kommitté som har i uppgift att ge ett sådant uppdrag bör betänka att offentlig konst ska stå sig över tid, och komma ihåg att det inte är deras uppgift att så split bland medborgare genom provokationer eller att mästrande uppfostra publiken.

Några särskilda förhållningsregler vad gäller stil finns det ingen anledning att ha; uppdragets art, sammanhanget och valet av konstnär för uppgiften kommer att sätta tidens prägel på resultatet.

Enprocentsregeln

Idag har Sverige en princip som stipulerar att en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnad av fastigheter, infrastruktur och offentliga miljöer ska spenderas på konstnärlig utsmyckning. Regeln tillämpas inte i alla kommuner och regioner, men kan ses som vägledande i riket.

Eftersom regeln är ett rent konsumtionsmål, utan förankring i innehåll och nytta i projekten, så bör den avskaffas. En välritad byggnad behöver inte ytterligare försköning med konstverk, och en illa ritad byggnad kan aldrig räddas med hjälp av konst. Det är heller inte svårt att hitta exempel på storskaliga offentliga dekorationer som tycks inhandlade enbart för att man ska kunna visa att man följt enprocentsregeln.

Ett offentligt byggprojekt bör självfallet genomdrivas med den omsorg om kvalitet och detaljer som krävs i sammanhanget. Besparingar kan leda till försämringar som leder till ökade kostnader på sikt. Konstnärlig utsmyckning hör dock sällan till gestaltningen av projektet i sig, så här bör principen snarare vara den omvända: om utsmyckning är påkallat bör den få maximalt en procent av en projektbudget.

Stadsbyggnad

Arkitektur

Arkitektur har blivit ett fält för allt bittrare stridigheter. En folklig men förment okunnig opinion står mot en utbildad och elitistisk yrkeskår som i sin tur brottas med en byggindustri som inte sällan nonchalerar arkitektens avsikter och anvisningar.

Striden står i grund och botten om estetiskt-ideologiska uppfattningar, och utvecklingen har i hög grad styrts av politiska ambitioner och beslut, men det är ytterst osannolikt att mera politik skulle kunna lösa denna konflikt.

Sverige har idag en "riksarkitekt" på Boverket för att leda och samordna estetiskt-politiskt arbete; en roll som i sig innebär ännu mer av centrala direktiv på ett område som redan är synnerligen estetiskt homogent.

En större variation i byggstilar kan bara åstadkommas genom att låta politiken och dess nämnder backa undan och styra mindre.

Stadsplanepolitik

Våra tätorters estetiska kvaliteter bestäms inte bara av de påbudna arkitekturstilarna. En minst lika avgörande faktor är den planideologi och de regelverk som innebär att i

stort sett ingen ny utbyggnad görs i form av kvartersstad i anslutning till den äldre bebyggelsen.

När de kommunala arkitekterna utformar nya områden skapar man enklaver som omöjliggör organisk förtätning. En bild har satts där kvartersstad representeras av stenstad utan växtlighet, och alternativet till detta är den luftiga förortsplanen med trafikseparering och grönytor.

En klassisk plan för kvartersstad behöver dock inte byggas högt och tätt från början. Med en genomtänkt gatustruktur kan låg bebyggelse bli högre över tid utan att några arkitektoniska intentioner går förlorade.

De regelverk som idag hindrar klassisk stadsplanering måste revideras så att tätorter kan förtätas över tid och på ett sätt som utnyttjar marken effektivare.

Studieförbund

Folkbildning

Studieförbundens historiska roll har varit att organisera fortbildning för medborgare som inte har haft tillgång till annan högre utbildning. Som var och en som ögnat igenom en kurskatalog kan konstatera så är studieförbunden numera främst en organisationsform för bidragsfinansierad hobbyverksamhet.

Studieförbunden finansieras till största delen med statsbidrag som hanteras av Folkbildningsrådet, men även med projektbidrag som fördelas av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF).

Ett demokratiskt problem

Bidragssystemet för studieförbunden och andra kulturföreningar har visat sig vara en praktisk inkomstkälla för föreningar utan vare sig verkliga medlemmar eller verksamhet, och i några fall med direkt demokratifientliga målsättningar.

Bidragssystemet som sådant är helt oöverskådligt, och ett kontrollsystem skulle bara bli ytterligare en resursslukande instans.

Hela detta bidragssystem bör därför avskaffas. Skattemedel till Folkbildningsrådet för studieförbundens verksamhet ska stoppas och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) läggas ned.

Civilsamhälle på riktigt

Föreningslivet bör stå helt fritt från den politiska maktsfären, och finansieras helt med medlemsavgifter och donationer. Ett system för avdragsgilla gåvor från privatpersoner

till föreningar som uppfyller fastställda krav på organisation och redovisning bör införas. Donationer bör vara avdragsgilla mot såväl arbetsinkomster som kapitalinkomster.

Föreningslivet blir då en samhällssfär som står obunden av politiskt motiverade bidragskriterier, och som heller inte orsakar tvivelaktigheter i form av tvångsfinansiering från medborgare som inte nödvändigtvis sympatiserar med en förenings mål och värderingar.

Idrott och sport

Idrott som kulturarv

Idrott är ett uttryck för kultur i lika hög grad som mat och mode, men även om olika idrotter har specifika historiska rötter så är det oftast fråga om globala företeelser med internationella organisationer för utövarna.

Vissa idrotter, som skidåkning och bandy, har tydligare lokal kulturell anknytning. I vissa fall är det kulturhistoriskt motiverat att på lokal politisk nivå se finansiering av exempelvis en rink som en gemensam kulturell angelägenhet. Själva utövandet och klubblivet bör i övrigt stå fritt från politiken.

Idrott och hälsa

Ungdomsidrott är en viktig del i fostran av det uppväxande släktet. Det är träning fysiskt, psykiskt och socialt, samt övning i laganda och disciplin. Övrig politisk relevans för idrotten är främst ett folkhälsoperspektiv. Dessa politiska aspekter ligger i så fall inom sjukvårds- och folkhälsopolitik.

Generellt kan man konstatera att människors önskan att sporta och idrotta inte är avhängig några politiska visioner och mål, utan fungerar som bäst när den inte hindras.

Föreningsliv

Den skolning det innebär att delta i idrottens föreningsliv skall inte underskattas, men att göra en så bred folklig verksamhet beroende av politik är kontraproduktivt. Antalet medlemmar och utövare är så stort att det kommer att vara möjligt att finansiera denna verksamhet utan att ta omvägen via politiska nämnder och skattemedel. Undantag kan göras för barn- och ungdomsverksamhet, där det kan finnas särskilda skäl för offentligt stöd.

Finansiering

Avdrag istället för bidrag

För att skapa ett direkt band mellan kulturinstitutioner, kulturproducenter och deras publik, bör finansieringen huvudsakligen bestå av abonnemang, inträdesavgifter, medlemsavgifter och donationer.

Ett indirekt offentligt stöd skapas genom att göra donationer från privatpersoner avdragsgilla för registrerade verksamheter som uppfyller fastställda krav på organisation och redovisning. Donationer bör vara avdragsgilla mot såväl arbetsinkomster som kapitalinkomster.

På detta vis lyfts större delen av finansieringen ut från den politiska maktsfären, och blir en egen kraft i det civila samhället.

Stiftelser

Museer bör generellt organiseras som självständiga stiftelser, med stadgar som garanterar att verksamhetens mål är vård av kulturarv. Museerna måste få ett skydd mot politiska nycker och kampanjer som på längre sikt urholkar allmänhetens förtroende för politiker.